

КАЛЕКЦЫЯ ВОСТРАСМАКАВЫХ КУЛЬТУР У БАТАНІЧНЫМ САДЗЕ БДСГА

САЧЫЎКА Т.У., кандыдат с.-г. навук, дацэнт,
БОСАК В.М., доктар с.-г. навук, прафесар
Беларуская дзяржаўная сельскагаспадарчая акадэмія,
г. Горкі, Рэспубліка Беларусь

У складзе Батанічнага сада і дэндрарыя Беларускай дзяржаўнай сельскагаспадарчай акадэміі сёння налічваецца 3335 таксонаў раслін, якія належаць да 840 родаў, 1476 відаў і 1019 сартоў. Агульная калекцыя раслін падзелена на 8 самастойных калекцый, у тым ліку калекцыю вострасмакавых культур [1].

Вострасмакавыя культуры вядомы чалавеку са старажытных часоў. Яны выкарыстоўваюцца ў розных галінах харчовай прамысловасці, у традыцыйнай і народнай медыцыне, у парфюмерыі і дэкаратыўным садоўніцтве [3–9].

Калекцыя вострасмакавых раслін Батанічнага сада БДСГА ўключае 58 відаў (14 сямействаў і 40 родаў) і падзелена на 3 секцыі.

У першую секцыю ўваходзяць найбольш распаўсюджаныя вострасмакавыя культуры (цыбуля – *Allium*, базілік – *Ocimum*, мята – *Mentha*, мяліса – *Melissa*, маяран – *Majorana*, шалфей – *Salvia*, размарын – *Rosmarinus*, ісоп – *Hyssopus*, мацярдушка – *Origanum*, сатурэя – *Satureja*, чабор – *Thymus*, фенхель – *Foeniculum*, кроп – *Anethum*, сельдэрэй – *Apium*, любіста – *Levisticum*, гарчыца – *Sinapis*, хрэн – *Armoracia*, палын эстрагонавы – *Artemisia*, партулак – *Portulaca*, настурка – *Tropaeolum*, каляндра – *Coriandrum*, кмен – *Corum*, пятрушка – *Petroselinum*); у другую секцыю – рэдка выкарыстоўваемыя вострасмакавыя расліны (манарда – *Monarda*, лаванда – *Lavandula*, бядрынец – *Pimpinella*, панікніца – *Geum*, дуброўка – *Potentilla*, святаяннік – *Hypericum*, рута – *Ruta*, барага – *Borago*, пажытнік – *Trigonella*, шматкалоснік – *Agastache*, аксаміткі – *Tagetes*); у трэцюю секцыю – перспектыўныя вострасмакавыя культуры (кацямятка – *Nepeta*, наготкі – *Calendula*, піжма – *Tanacetum*, чарнушка – *Nigella*, герань – *Geranium*, рамонак – *Matricaria*).

Даследаванне калекцыйнага матэрыялу вострасмакавых культур праводзіцца па наступных прыкметах: феналагічныя назіранні (усходы, бутанізацыя, цвіценне, паспяванне насення); біяметрычныя вымярэнні (вышыня раслін, памер ліставой пласцінкі, колькасць парасткаў і г.д.); марфалагічныя прыкметы (форма і шчыльнасць расліны, форма і афарбоўка лісця, даўжыня

суквеццяў, афарбоўка венчыкаў і г.д.); улік ураджайнасці асноўнай прадукцыі і насеннай прадуктыўнасці; вызначэнне якасных паказчыкаў [3–9].

У выніку даследаванняў з калекцыяй вострасмакавых раслін выдзелены па комплексу гаспадарча карысных прыкмет, перададзены ў Дзяржаўнае сортавыпрабаванне і зарэгістраваны з уключэннем у Дзяржаўны рэестр сартоў Рэспублікі Беларусь з рэкамендацыяй для вырошчвання ў прысядзібных гаспадарках у 2014–2016 гг. сорт цыбулі шмат’яруснай (*Allium ×proliferum* (*Allium cepa* × *Allium fistulosum*)) «Узгорак», сорт цыбулі духмянай (*Allium odorum* L.) «Водар», сорт барага (*Borago officinalis* L.) «Блакiт», сорт герані буйнакарэнішчавай (*Geranium macrorrhizum* L.) «Танюша», сорт пажытніка блакітнага (*Trigonella caerulea* (L.) Ser.) «Росквіт» і сорт ісопа лекавага (*Hyssopus officinalis* L.) «Завяя» [2].

ЛІТАРАТУРА

1. Гордеева, А.П. Путеводитель по Ботаническому саду БГСХА / А.П. Гордеева, Т.В. Сачивко. – Горки: БГСХА, 2014. – 32 с.
2. Государственный реестр сортов Республики Беларусь / Государственная инспекция по испытанию и охране сортов растений. – Минск, 2017. – 292 с.
3. Исследование компонентного состава эфирного масла из растительного сырья Республики Беларусь / Н.А. Коваленко, Г.Н. Супиченко, Т.В. Сачивко, В.Н. Босак // Труды БГТУ: Химия, технология органических веществ и биотехнология. – 2014. – № 4. – С. 194–196.
4. Сачивко, Т.В. Базилик: особенности селекции и возделывания / Т.В. Сачивко. – Saarbrücken: Lambert Academic Publishing, 2015. – 128 с.
5. Сачивко, Т.В. Малораспространенные пряно-ароматические культуры – теперь в Госреестре / Т.В. Сачивко, В.Н. Босак // Наше сельское хозяйство. – 2017. – № 5. – С. 38–40.
6. Сачивко, Т.В. Новые сорта малораспространенных видов лука: характеристика и особенности возделывания / Т.В. Сачивко, В.Н. Босак // Земледелие и защита растений. – 2015. – № 4. – С. 20–21.
7. Сачивко, Т.В. Новые сорта нетрадиционных видов лука / Т.В. Сачивко, В.Н. Босак // Наше сельское хозяйство. – 2017. – № 7. – С. 64–66.
8. Сачивко, Т.В. Особенности коллекции пряно-ароматических растений в ботаническом саду / Т.В. Сачивко, В.Н. Босак // Труды БГТУ: Лесное хозяйство. – 2016. – № 1. – С. 206–210.
9. Сачивко, Т.В. Оценка хозяйственно полезных признаков многолетних луков / Т.В. Сачивко, В.Н. Босак // Сельское хозяйство – проблемы и перспективы. – Гродно: ГГАУ, 2016. – Т. 32. – С. 152–158.